

מהר"ם שיף ב"ק נח:

היא יפה עתה וחינו מדוקדק בזכר ונקיבה כדליתא בר"ה וגם לפי' המוס' אינו מדוקדק סאה צס' סאין כו' (עה"ג דלף אס קאי אשדה שדה הוא נמי לשון זכר דאל"כ לימא אי נמי לכתוב שדה אחרת אע"כ למעוטי ר"ה אחי [ר"ל דעיקר קרא לשומה אגב שדה ומדלל כתב שדה אחרת ע"כ דלמעוטי ר"ה]. אס לא דלשון הפסוק לחוד ע"כ עה"ג מלבד מה שהגהנו (ו) ונראה דבין אכלה קב אחד או חלי קב

בבא מציעא צט

עניין: שדה לשון נקבה

יד אליהו

תוס' ד"ה שמין בית סאה וכו'. פי' בקונטרס דאין מדקדין להיות שמין מה שהיתה שוה ערוגה זו שנאכלת אלא מה שנחסרה בית סאה משדה זו מדמיו וכו': ואין נראה לר"י חדא כיון דאבית סאה קאי הוה לי' למימר בלשון זכר כמה הי' יפה, וכו' אבל אי קאי אשדה ניחא דנקט לשון נקבה כי שדה בלשון גמרא הוא לשון נקבה וכדאמרינן כאן, באותה שדה, ולקמן ק, א שדה גדולה, דמי שדה קטנה, ולקמן קא, א המקבל שדה אבותיו וכו' ואמאי קרי לה שדה אבותיו, היורד לתוך שדה חבריו ונטעה, והש"ס מלא מזה, עצמו מספר, ואע"ג דמצינו בתורה דשדה הוא לשון זכר, וזה יצא ראשונה בפ' חיי: השדה נתתי לך והמערה אשר בו, ושם: ויקם שדה עפרון וגו' והמערה אשר בו, ויקם השדה והמערה אשר בו, ובפ' ויחי: מקנה השדה והמערה אשר בו, ובפ' בחקותי: ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אותו, ושם: והי' השדה בצאתו, וע"ז איתא בת"כ: מגיד ששדה לשון זכר, מובא בבעלי התוס' עה"ת שם בפ' בחקותי, לא תקשי דהרי אמרינן בחולין קלו, ב על הא: דמתני איסי לברי', רחלים, כדתיב בתורה וא"ל ר' יוחנן אתניי, רחלות, דלשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמן, וכן הוא בע"ז גת, ב וכבר כתבתי מזה בב"ק גת, ב והבאתי שם שמהר"ם שי"ף עמד בזה, ע"ש, ועיין בש"ך חו"מ סי' שט"ז סק"ה.

רש"י ב"ק נח:

דאי אב"ם קאי ה"ל בוי. בל"ז ר"ל דלפירושו דקאי אשדה שייך שפיר ל"ג ועי' דבריהם צפ' השאל והש"ך בחו"מ סט"ז סק"ה מלא דבריהם כדכתיב זרע רב תוליא השדה משמע דמפרש תוליא לנקבה נסתרת וכ"מ באונקלוס אצל האשכנזי תרגמו לנוכח ובאמת בלשון חז"ל מנינו ל"ג בשדה צפרק ז' ובפ"ח דערכין כ"פ צמסנה (וצקדושין כו) מכר לו עשר שדות כו' כיון שהחזיק צאחת מהן כו' ועוד הרבה: (רש"י)

שי"ך חו"מ סי' שטז

סעיף ב' ה) ואינו יבול לבופו לחלוק (החצור) כו'. עיין בסמ"ע סעיף קטן ו', עד ומשו"ה כתב לשון זה ולא לשון זו, כי זה לשון נקבה ונפל שפיר על השדה, וזו לשון זכר שייך בחצר כו'. משום הא לא איריא, דהא מקרא מלא הוא [בראשית כ"ג י"ג] השדה והמערה אשר בו, ובחצר איתא צמסנה וש"ס אין חולקין את החצר עד שיהא זה דין חלוקה כו' [ב"ב פ"א מ"ו*], חצר שרצים נכנסים לה צו כו' [עירובין ח' ע"א]. ובתוס' פרק הכונס דף (ל"ח) ג"ה] ע"כ [ד"ה שמין] כתבו דאי אצית סאה קאי ה"ל למימר לשון זכר, ופירשו דקאי אשדה, וכונסם דשדה אשכחן נמי לשון נקבה וכדכתיב [דברים כ"ח ל"ח] זרע רב תוליא השדה*. וכן חזר אשכחן ציחוקאל כמה פעמים לשון זכר [מ' י"ט, כ"ג, ועוד] וכמה פעמים בלשון נקבה [שם י"ז, כ', ועוד]. ונראה דשדה וחצר הוי כמו מחנה** והדומה*** לזו שמשמשים זכר ונקבה, וק"ל:

שם אפרים (לרבי אפרים זלמן

מרגליות) פרשת משפטים

ובשפתי חכמים כתב בשם רש"ל הוסיף מלא של איש מפני ששדה לשון נקבה ואחר לשון זכר, ונפל אחי דאשכחן עוצא שדה בלשון זכר "ויקם שדה עפרון כו' אשר בכל גבולו סביב", וכן "כריח שדה אשר צרכו ה'", וכן "זממה שדה ותקסהו", וכן צדוכתי עוצא. ועיין ברש"י וישלח "אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו" דאיכא עוצא שמשמשים לשון זכר ולשון נקבה, אך צבאן פשיטא דאחר לא קאי על השדה רק על האיש ודרך

תוספות יו"ט נזיר פ"ב מ"ב

ושמים דלמות לדלת האחת. כבר אמר החכם הראשון כל אשר אין בו רוח חיים זכרו ונקברו. גם נמלא חומה

רש"י בראשית לב, ט

(ט) המחנה האחת והכהו. מחנה משמש לשון זכר ולשון נקבה. אס מחנה עלי מחנה* הרי לשון נקבה. המחנה הזה לי זכר. וכן יש שאר דברים משמשים לשון זכר ולשון נקבה. השמש יא על הארץ מקנה השמים מולאוי הרי לשון זכר. והשמש זרחה על המים הרי לשון נקבה. וכן רוח והנה רוח גדולה צאה הרי לשון נקבה. ויגע בצרבע פנות הבית הרי לשון זכר. ורוח גדולה וחוק מפרק הרי לשון זכר ולשון נקבה. וכן אש ואש יאלה מאת ה"ה לשון נקבה. אש לוהט לשון זכר: והיה המחנה הנשאר לפליטה.